

Hrady Václava IV. již od počátku přitajovaly pozornost historiků a to především jako královské sídlo, jako dějiště pohnuté historie krále Václava IV., tak i jejich rozlehlé a malebné zříceniny. Jako první o několika hradech Václava IV. píše Václav Hájek z Libočan ve své „Kronice české“ dokončené 1539 a to o Zderaze a Novém hradě u Kunratic. K Novému hrádku u Kunratic napsal: „Téhož léta (1391) král český pro vsú ukrutnost málo pánům českým věřil, protož poslal a kázal místa příhodného k stavění zámku hledati. I nalezeno místo jedno v lese málo více než půl míle od Vyšehradu blízko od tvrzi, jenž slove Kunratice, a ohledav to král sám svú osobú, kázal tu les posekati a skálu lámati, sklepy hluboké dělati z cihel a zámek pevný na tom místě postaviti a dal jemu jméno Nový hrad. Kterýž když byl dokonán, kázal jej pilně obilím a jinými potřebami bez nedostatku opatřiti, právě, že se tu chce (bude-li toho třeba) vší zemi brániti.“¹ a ke Zderazu: „... Doum pod sklepy postaviti a nad tiemi sklepy pokogové aby byli o dwogijch podlahách a přitom domie dal postaviti wiež vysokú a širokú též pod sklepy a na tom pokoge o pieti podlahách a zahradu se všech stran aby dal weliku zdí ohraditi ... kaplička Swateho Wásclawa,... ta aby nákladem králowským wystawena a rozsyřena byla... rozkázal duom ten welmi krásnie a nákladnie wystavieti a tu svú zwlástnij mijwal rozkoss...“² a v roce 1399 „dodělán byl duom křížovníkůw Zderazských rozkázáním králowským na to místě, kdež slove na Břežské, ... a král rozkázal swe věci některé přewesti tam s Wyšehradu a tu swe zwlaštní rozkoš s mladými paními míwal.“³ Přesto, že historická nespolehlivost Hájka byla známá již v 18. století, tak jeho datace k těmto dvěma hradům byla dost dlouho přejímána, zvláště k Hrádku na Zderaze, kde je ceněn především popis, který je velmi věrný tomu co známe z vedut, a to dokonce do současnosti.